

Børn og personale foran slottet i 1928

Den tredje udvidelse var nok den, der på længere sigt fik størst betydning for børnene på hjemmet. I 1926 modtog man en testamentarisk gave på 1000 kr. Pengene kom fra en elskelig gammel dame, fru Hansen, og sjældent i børnehjemmets historie har så lille et beløb fået så vidtrækkende konsekvenser.

Fru Hansens 1000 kr. blev grundlaget for opførelsen af en sommerlejr ved Begtrup Vig. Den blev kaldt "Kongslejren", og allerede to år efter fru Hansens død drog de første børn af sted, de skulle have frisk luft, sol på maven og masser af

motion. I dag, trekvart århundrede senere, kan ingen tidligere børn eller ansatte tale om Chr. IX's Børnehjem uden ret hurtigt at komme ind på Kongslejren.

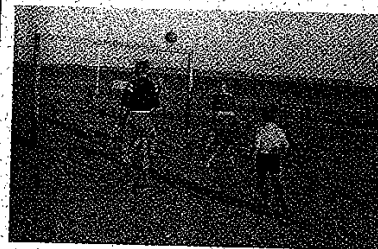
"Hvilket herligt sted at holde sommerferie. Vi spillede fodbold fra morgen til

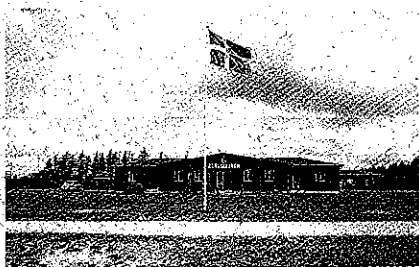
Molsbussen - ca. 1932

aften, i bare ben! Flere gange om dagen skulle vi selvfølgelig også i vandet. Vi lærte vel alle at svømme derovre! Brune blev vi - altså dem, der kunne tåle solen. Vi udforskede Mols på alle leder og kanter. Tved og Vistoft Kirker kom vi til gudstjeneste i. Mols Bjerge gennemtravede vi. Helgenes ligeså..."

Så vidt et af børnene, Knud Jørgensen, Hadsten. Han fortæller, at når han husker tilbage fra den ene ende af et liv til et andet, så står Kongslejren og julen på børnehjemmet som de store højdepunkter. Og han er ikke den eneste. Jan Bihrmann, Århus, fortæller om fodboldkampene i Kongslejren, at fordi børnene var vant til at spille i bare tæer, var der ingen, der kunne slå dem, når de fik sko og støvler på. Børnene fra Kongslejren slog dem alle sammen, uanset om det var trænedede lokale eller tilrejsende børn i en af de andre lejre. Ja, eller for den sags skyld en af klubberne i Århus, Skovbakken fik én på hatten, selvom de havde været meget overmodige i kampens start.

1957

Kongslejrten 1965

Men mellem jul og sommerlejr var der mange hverdage i de år, hvor N. K. Thomassen og Mathilde fra Færøerne delte posten som forstandere. Heldigvis ved vi en del om rytmen i disse dage, bl.a. fordi "Foreningen Venner af Kong Chr. IX's Børnehjem" har talt med flere af dem, der var børn dengang.

Fortalt af en pige på Toppen: Dengang jeg flyttede på børnehjemmet, troede jeg, at der ville være tremmer for vinduerne, og at det ville være hæsligt at bo på et børnehjem. Men nu ved jeg, at der ikke er hæsligt på et børnehjem. Det er et godt sted at bo, og der er mange søde voksne og børn.

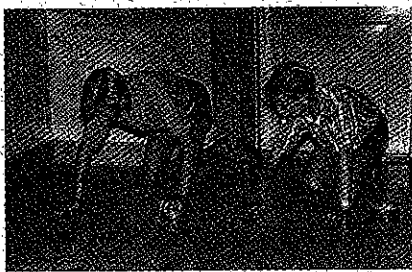
Erik Andersen boede på hjemmet fra 1926 til 1935:

"Når der skulle læses lektier, foregik det fra kl. 16 til 17, så skulle der stoppes strømper, og det skulle gøres ordentligt, ellers var det om igen. Kl. 18 spiste vi

til aften, og rugbrødet var ikke de tynde skiver, der bliver serveret i dag, for vi var sultne, når vi havde været ude om dagen. Kl. 19.30 var der aftensang, og kl. 20 var det sengetid, og så skulle der være ro på sovesalen.

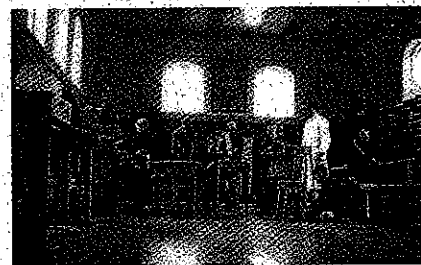
Om morgenen var det op kl. 7, og så var det om at rubbe neglene, for sengene skulle redes hver for sig, og kl. 7.30 var der morgenmad og morgenandagt, og kl. 8 skulle vi være i vores respektive skoler, og det skulle være på slaget, ellers fik vi svedetime eller et rap bagi med et tyndt spanskrør, så man næsten ikke kunne sidde ned bagefter. Til tider kunne vi have så mange røde og blå striber bagi, at vi, når vi var i bad om lørdagen, kunne konkurrere om, hvem der havde de fleste – men det var altså fra skolen, vi havde dem..."

Ingen af de kilder, jeg har konsulteret, eller de gamle elever, jeg har talt med, har antydning af fysisk magtanvendelse i særlig grad på børnehjemmet. Mange drenge har fået prygl på skoler og i forskellige fritidssammenhænge, og mange unge piger er blevet betørt, også ud over anstændighedens grænser,

Der bones gulv

af voksne, der har haft ærinder på hjemmet, men det er altid sket "ude i byen". Når man bl.a. gennem litteraturen fra 30'erne og 40'erne forsøger at sætte sig ind i, hvordan "almindelige" børn blev behandlet i de tiår, er det bemærkelsesværdigt i hvor høj grad, N. K. Thomassen og Mathilde Jacobsen har formået at skåne "deres" børn.

Værkstedet 1929

Fysisk. Dengang var psykisk mobning ikke noget, man talte om, og næppe heller vidste så meget om. Men det virker som om, det bl.a. var på den måde, man fastholdt ro og orden blandt børnene. N. K. Thomassen kunne være grov i sine irettesættelser, ikke mindst når han viste prominente gæster rundt på hjemmet, og Mathilde Jacobsen brød sig bestemt ikke om, at nogen af de ældste piger snart "havde lige så stor barm som hende selv". Det kunne pigerne næppe selv lastes for, ligesom Thomassen og Mathilde næppe kan lastes for ikke at kende til vor egen tids skelnen mellem skæld-ud og "åndelige grusomheder".

Ofte kan det også være svært at skelne mellem "pligter" og "grusomheder". Som beskrevet var der ikke mange fritimer i et hverdagsdøgn, men det betød ikke, at børnene havde fri i weekenderne. Om lørdagen, når de havde været i skole og havde spist middagsmad, skulle hjemmet gøres rent, både inde og ude. Gulve skulle bones, gården skulle rives, sko skulle pudses, fyret skulle have cinders, vinduerne pudses osv. Men børn og voksne trivedes.

Gryderne skulle også være rene

Da de første 25 år var gået, skrev N. K. Thomassen:

"Gerningen paa Hjemmet i disse forløbene Aar har ikke været et socialt Arbejde med et dystert Præg over sig, men har virket efter sin Hensigt; at skabe et lyst og ventligt Hjem, hvor over 300 Børn har haft en lykkelig Barndomstid og er gaaet ud derfra som frejdige og dygtige unge Mennesker. Det er vort Haab, at vi, der staar i den daglige Gerning med hele Ansvaaret, Omsorgen og Opdragelsen, altid maa have den rette Indstilling over for Børnene og de Unge, at vi maa evne at give det, som et hvert Barn tren-

ger til, Forstaaelse og Kærlighed, og aldrig glemme, at det gamle Ord har evig Betydning: Hvem meget er betroet, af ham skal der kræves meget."

Og der blev krævet meget af N. K. Thomassen, indtil det fik en brat ende midt under II Verdenskrig. Den 9. april 1943 døde han af en hjertesygdom med kun et enkelt døgn varsel.

"Forstander Thomassen var et betydeligt menneske og et klogt menneske. Jeg har lært overmåde meget rent menneskeligt af ham. Han havde en sjælden blid måde at løse problemerne på, hvorved han vandt alle - og børnene elskede "far"..."

Så vidt Slottets faste læge, Hilmar J. Fridericia.

"Far" var død, men "mor" stod klar til at tage over.

Dødsfaldet rystede både børn og voksne, men Mathilde kom hurtigt til hægterne, overtog ledelsen og fortsatte i det samme spor. Nu var hun eneansvarlig for cirka 70 børn hver dag. Selvfølgelig sammen med sit personale, men helt frem til 1960 var det meget almindeligt, at perso-

Fra N. K. Thomasens død 1943

nalet bestod af ugifte kvinder, der som en del af lønnen fik "lov" til at bo på institutionen.

De har næppe været de første til at sige den højt skattede forstanderinde imod:

Mathilde Jacobsen

Ret hurtigt blev det tydeligt, at Mathilde ikke blot havde ambitioner om at give børnene en tryk opvækst, men også om, at ungerne skulle "blive til noget" ude i den store verden bagefter. Hun tog ikke nej for et svar, når hun gik rundt i byen og skaffede lærepladser til de børn, der skulle forlade hjemmet. Der fortælles flere anekdoter om, hvordan hun - stor og mægtig som hun var - bare blev stående og gentog kravet (ikke spørgsmålet) om lærepladsen.

Mathilde 1959

De yngre børn holdt hun i kort snor, også med hensyn til skolearbejdet. "Skolen" var som regel Frisensgade eller Nørre Boulevard Skole, men hvis børnene før anbringelsen på hjemmet var startet i en anden skole, skønnede man, de havde bedst af at fortsætte der. Flere piger gik således på Paradisgade Skole.

Mathildes børn skulle klare sig godt, og frem for alt måtte der ikke komme klager over dem. Lektierne skulle laves hver dag, børnene måtte ikke komme for sent, neglene skulle være rene, og de skulle være pæne i tøjet. Men selve begrebet "pæn i tøjet" er jo en variabel størrelse, noget afhængig af, om man er en pige eller dreng i puberteten, eller en voksen kvinde med rødder i en færøsk fangerkultur.

Det var en mørk aften, da en dreng skulle til at i seng. Inden han skulle sove, skulle han tisse. Men da han stod foran toiletet, kunne han ikke tisse. En anden dreng stod ved siden af og begyndte at fløjte. Lige da han fløjtede, begyndte drengen at tisse. Han kiggede overrasket på den fløjtede dreng og sagde: "Nøj, hvordan gjorde du det? Kan du trylle?" "Ja, det kan jeg sagtens", svarede drengen.

Drengenes sovesal 1959

"Jeg husker tydeligt den første dag, jeg kom. Jeg var rigtig flot i tøjet, brødrene og jeg havde fået tilsendt noget tøj fra en onkel i USA. Blandt andet havde jeg en pilotjakke med skindkrave. Mathilde blev rasende. Jakken blev omgående revet af mig, og jeg så den aldrig mere. Jeg fik en jakke, der var syet sammen af to - jeg kunne simpelthen ikke ha' den - når jeg gik i skole, gemte jeg jakken i den kasse, hvor vejmanden havde grus til vinteren. Jeg ville ikke have, de andre skulle sige noget..."

Sådan fortæller Jan Bihrmann, der senere blev en af Mathildes favoritter.

Tøjet var helt klart et af de områder, hvor Mathilde kunne bruge sin uindskrænkede magt til at styre flokken. Pigerne havde 3 kjoler, en hverdagskjole, en skolekjole og en søndagskjole. De mindste fik som regel det aflagte, de større fik nyt efterår og forår, men ikke uden sværds slag. Mathilde havde en kasse med tøj oppe på loftet, og hvert år fik hun midler til at købe nyt for, men hun satte en ære i ikke at bruge pen-

gene, større og mindre beløb blev sendt tilbage eller brugt til andre formål. Doris Jensen var en af dem, der efter forstanderindens mening voksede lidt for hurtigt:

"Jeg voksede som ukrudt i de år. Engang jeg skulle have nyt tøj, brølede Mathilde efter mig: Du har snart lige så store bryster som mig!"

Doris fortæller også om den dag, hun kom til hjemmet sammen med sin søster Elly:

"Det var en frygtelig oplevelse! Vi kommer gående ind, 7 og 8 år, og jeg havde fletninger på det tidspunkt, og den ene var gået op, og så udbrød den store kvinde: Gud, hvor er hun grim! Jeg glemmer det aldrig nogen sinde..."

Glade piger i 1957

Det var en erklæret politik på hjemmet aldrig at skille søskende, men det gjaldt kun rent fysisk. Jan Bihrmann fortæller, at han havde det godt med Mathilde, fordi han var så god i skolen, men Jans bror var mindre kvik til det boglige, og det fik han at vide. "Du kan bare tage dig sammen og være ligesom din bror!" sagde Mathilde hver

gang - hvorefter lillebror blev sendt i seng lige efter skoletid hver dag i en uge eller to.

Doris Jensen og hendes søster oplevede noget lignende. Elly var lille og skrøbelig og blev straks taget under forstanderindens store vinger, mens den mere trødsige Doris blev udsat for mange småchikanerier.

"Allerede den dag, vi kom, gik det galt. Vi skulle have røde polser og stivnet makearoni. Jeg kunne ikke fordrage makearoni, men lovede mig selv at stå det igennem og gemme polsen til sidst. Men lige da jeg skulle i gang med den, dukkede Mathilde op og råbte: "Her spiser vi ikke kød alene!" og så øste hun en ny kæmpe portion makearoni op på min tallerken."

Børn uden forældre - og børn, hvis forældre aldrig viste sig på børnehjemmet - havde det åbenbart vanskeligere end børn, hvis forældre besøgte hjemmet og talte børnenes sag. Elly Flummer fortæller, at hendes far altid fik en cognac, når han kom, og det skete tit. Men hvis hun skulle have noget igennem, så var det bedst, moren kom, hun var ikke så nem at bestikke. Når hun havde været der, fik Elly for eksempel en ny frakke, der faldt altid noget af. Man havde altid lidt ondt af de børn, der ikke fik besøg af forældre eller familie.

Mathilde var dog ikke den eneste af de "voksne", der gjorde indtryk

på børnene i 40'erne. I de kilder, jeg har fået adgang til, dukker navnet PEA op igen og igen.

Pea 1929

"Jeg husker tydeligt, hvordan jeg blev modtaget i 1945, lige efter krigen, kun 3 år gammel. Det var de "små børns" leder Anette Petersen, kaldet PEA. Hun var en elskelig og klog kvinde, som kom til Chr. IX's Børnehjem allerede i 1923, efter en endt barneplejeruddannelse på Rigshospitalet i Kbh... Stor var sorgen derfor, da hun forlod os små børn og hjemmet i 1948 for at oprette og blive leder af Åbenrå Børnehjem."

Også Erik Andersen, der var på Slottet fra 1926 til 1935, husker tydeligt PEA, der passede ham, indtil han 10 år gammel blev flyttet over til "de store drenge", hvor han måtte lære at klare sig selv, her var der ingen blødsødenhed.

Og stadig vidste man meget lidt om, hvorfor de andre børn var på hjemmet, det var tabubelagt i endnu et kvart århundrede. Man talte sim-

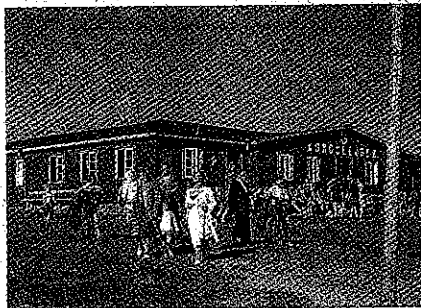

Pea med børn - ca. 1932

pelthen ikke om det. Kun de børn, der kendte hinanden som voksne, har fået fortalt hinandens historier. Jeg har læst mange kilder og talt med mange tidligere børn på hjemmet i forbindelse med dette skrift, og jeg har forstået, at først sidst i 70'erne og først i 80'erne blev det almindeligt at snakke med de andre om, hvorfor man var på børnehjem.

Kongslejren - et hjem for børn

Kongslejren spillede stadig en stor rolle i børnenes liv. På grund af pengemangel måtte man i årene efter II Verdenskrig køre børnene de 42 km ud til lejren i Aarhus Kommunes vasketøjsbil, en solid, gammel, rød Chevrolet, hvor ungerne lå stuvet sammen under en pressening. Helt lovligt var det ikke, men Mathilde fik børnene frem til lejren, hvor man som noget af det første måtte aflevere sine gummisko, nu stod den på bare tæer de næste 6-7 uger. Og hård kamp, ikke bare om at kunne benytte de helt utilstrække-

Kongslejren 1947

Molsbussen - 1928

lige toiletfaciliteter, men også om at få en seng at sove i om natten:

"Mathilde førte den faste og ufravigelige politik, at der altid var åbne døre for daværende og tidligere børn. Det havde hun med sig fra Færøerne, hvor gæstfrihed var en selvfølge. Det skulle ikke være et børnehjem, men et hjem for børn... Til var vi op til 180 mennesker på Kongslejren, og mange børn måtte sove to og to i køjesengene på gange, stuer og værelser. Men Mathilde gik aldrig i seng, for alle havde fået en soveplads... Noget af det smukkeste, jeg erindrer, var, når front-støjloren på lejren var slået på vid gab mod havet om morgenen og den opgående sols stråler spejlede sig i havet udenfor, mens vi alle af vores lingers fulde kraft sang: 'Se nu stiger solen af havets skød...'"

Sådan fortæller Per Schøler Gottlieb.

André fortæller om uhyggelige natteløb, hvor man for vild i mørket (eller lod som om man gjorde det, så de voksne måtte lede i timevis, mens man gemte sig i buskadset). Og om "Lorteren den" - toiletterne fra 1926

havde ikke kapacitet til så mange mennesker. Kartoffelskrælning, solskoldning, regnvejrsuger og bade-ture, hvor Mathilde stod i fløjddøren og råbte: "Nu ikke på hovedet! Nu ikke på hovedet!"

Regnskab for Kongslejren 1933-34

INDTÆGT:	
Kassebeholdning d. 1. April 1933	Kr. 450,50
Indtægt ved bortlodning af en Dukke og Dukkeseng	200,00
Indvundne Renter	11,52
	Kr. 668,02
UDGIFT:	
Malermeester Thomsen, Knebel	Kr. 24,00
Arhæologsket	0,94
Chr. Petersen, Reparation af Inventar	4,00
Skonstøvsfejeren	3,20
Brandforsikringen	47,20
Tjering af Taget etc.	95,00
Kassebeholdning d. 31. Marts 1934	201,74
	Kr. 668,08

Nærværende Regnskab er revideret og fundet rigtig aflagt
Aarhus Kommunes Revisionskontor, d. 4.-7.-1934.
J. Thomsen.

Regnskab for Kongslejren 1933-34

Det virker som om, det ikke kun var skoene, man tog af i Kongslejren. En del af hverdagens rutiner blev også efterladt i Finssensgade. Nye og gamle børn legede sig ind på livet af hinanden, og i lejren var også det umulige en mulighed - som dengang en fisketur måtte aflyses hver dag en uge i træk på grund af dårligt vejr. Til sidst slæbte man båden ind i stuen og lavede fiskedam for de yngste børn.

Hørt på ridetur i
Kongelejren: Jeg fryser mine tæer rigtig meget, fordi jeg sidder på den højeste hest.

En færøsk klippe med jernhård vilje

Per Schøler Gottlieb kendte – som de andre børn – alt til Mathildes både gode og dårlige sider.

14 år gammel kom han i 1956 ud at tjene et sted, hvor han boede i et utæt værelse i en svinestald. Om vinteren lå der fygesne på dynen, og dagene gik med at pløje, harve og så. Han gennemførte det aftalte år, fik sine papirer, men skyndte sig så at ringe til Mathilde for at sige, at hvis ikke hun skaffede ham en læreplads, ville han stikke af. Herefter tog Mathilde overfrakken og den røde hat på og mødte op på Aarhus Maskinfabrik. "Jeg har en dreng, der gerne vil i lære hos Dem!" Lederen Bonde Petersen så forfærdet på hende og viste hende den store stak ansøgninger, han havde liggende. "Jamen, så må De lægge ham øverst i bunken!" sagde Mathilde. Og derved blev det, 4 år senere fik Per Schøler Gottlieb svendebrev som maskinarbejder.

Ikke underligt, at så mange af "hendes børn" et halvt århundrede senere fastholder, at Mathilde var god nok, men hold op, hvor var vi bange for hende.

Og ikke underligt, at Mathilde Jacobsen i et jubilæumsskrift fra 1949 kunne skrive: "Jeg føler mig som en lykkelig mor, når jeg ser tilbage på den ungdom, som fandt et hjem her."

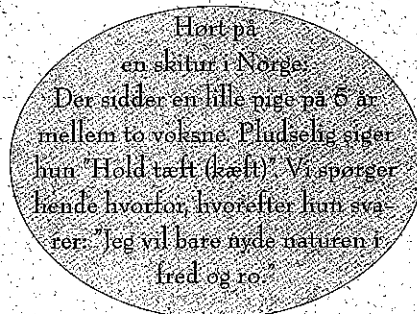
Der er langt fra N. K. Thomassens opfattelse af sig selv som "far" og Mathilde Jacobsens følelse af at have været en "lykkelig mor" – og til den måde, Chr. IX's Børnehjem fungerer på i vor tid. Men fælles for begge slags "hjem" er en ubændig vilje til at hjælpe børn i nød. Med moderne pædagogbriller på kan man stille spørgsmål ved mange af Mathildes dispositioner og metoder, men Jan, Elly og Doris har nok ret, når de slår fast:

"Vi var altid bange for hende, men gæv, det var hun altså..."

Eller som Per Schøler Gottlieb har skrevet det:

"Ja, hun var en færøsk klippe med en jernhård vilje og tro på Gud, men absolut ikke uden humor. For som hun en anden gang udtrykte det: "Uden humor havde jeg aldrig klarret svaret for de mange børn gennem årene, i med- og modgang..."

Mathilde Jacobsen fik 43 år på Chr. IX's Børnehjem, og i den periode havde hun omkring 500 børn at være mor for.

Jul på slottet

Adventskransen tændes 1955

Det afsluttende arbejde med dette skrift om børnehjemmets første 100 år fandt sted i et sommerhus på Mols (ikke langt fra Kongslejr!) lige efter nytår, de første dage i jubilæumsåret 2009. Efter nogle døgn blandt artikler, pjecer og interviews trængte jeg til luftforandring et par timer og opsøgte derfor en mindre landevejskro mellem Ebeltoft og Femmøller. Her blev jeg anbragt med dagens ret og udsigt til bordet overfor, hvor der sad en morfar med to mindre børn.

Den mindste af dem, pigen, faldt i søvn i varmen på den gode stol, allerede før maden kom. Morfar forklarede servitricen, at han lige havde hentet børnene på "hjemmet" i Århus. En time i bil så sent på dagen, det var for meget for de to små, de havde begge sovet fast, da han parkerede bilen udenfor kroen.

Servitricen lignede Mathilde på en prik – en meget stor prik, men

alligevel. Mens morfar stirrede tørstigt på min fadøl, bestilte han uden vaklen 3 gange kylling og 3 citronvand. Maden kom lynhurtigt, og den sovende pige vågnede ved lyden af storebrors pomfritknas.

Da det lidt tavse måltid var ved at gå i stå, dukkede "Mathilde" op med et puslespil, der med lidt held kunne komme til at ligne en julemand. Børnene blev mere og mere vågne, mens de kæmpede med brikkerne, og herefter faldt følgende replikker:

Pigen: Når jeg bliver voksen, så vil jeg hellere spise her end på børnehjemmet.

Drengen: Det vil jeg også. Jeg vil spise her hver dag sammen med morfar.

Pigen: Og mig! Jeg kommer også, undtagen når det er juleaften.

Drengen: Ja, selvfølgelig, juleaften skal vi jo være på børnehjemmet. Det er dem, der har lavet den.

Pigen: Nej, det er Gudjesus og nogle køer, der har fundet på det.

Drengen: Ja, sammen med børnehjemmet!

Pigen: Det er klart. Så spiser vi bare her de andre dage, ikke?

Der skovles sne vinteren 1930

Når jeg har valgt at tage denne episode med i jubilæumsskriftet, er det fordi ingen af dem, jeg har talt med, har unddadt at nævne julen på Chr. IX's Børnehjem, ikke en eneste.

Mathilde havde indført den regel, at ingen børn måtte komme "hjem" (væk fra børnehjemmet) juleaften, der måtte ikke gøres forskel. Heller ikke med hensyn til gaverne. Alle børn fik to gaver, en fra forældrene og en fra børnehjemmet. Børn uden forældre fik 2 gaver fra børnehjemmet. Mødte forældre op med en for "dyr" gave, sendte Mathilde dem uden videre ned i byen for at bytte den til en mere passende.

Mathilde holder juleprædiken 1956

Så indledtes der med spisning i den smukt pyntede spisesal. Intet elektrisk lys, kun levende lys. Mathilde bad bordbøn og alle sang med på julesangene. Maden smagte vidunderligt, og inde i gymnastiksalen ventede juletræet med levende lys fra gulv til loft (i øvrigt et stort

genbrugstræ fra Finsensgade Skole, men det vidste børnene intet om).

Da børnene endelig blev lukket ind, gik de i rækker ved siden af hinanden og sang. For hver ny sang gik man den modsatte vej. Og selv efter sangene var der et stykke vej til gaverne, for nu skulle Mathilde holde sin juleprædiken. Den var som regel lang, og bagefter skulle der synges igen.

"Endelig oprandt så tidspunktet, hvor vi skulle have vores julegaver. De lå inde i en lille grånhytte, der var lavet til formålet. Først skulle Mathilde dog med sindige skridt hen til hytten, hvorefter hun tog sig god tid til at få sine briller på, men så kom gaverne også roligt i en lind strøm. Vi fik hver en godtepose med frugt og godter... Netop Mathildes stædige fastholdelse af ikke at skynde sig, men tage sig god tid, gøre tingene ordentligt, gjorde julen på hjemmet til noget særligt - og jeg har ikke hverken før eller siden haft så god og hyggelig en juleaften..."

Sådan havde Per Schøler Gottlieb det. Doris Jensen, der bestemt ikke var blandt Mathildes yndlingsbørn, havde det på samme måde.

"Julen var fantastisk! Vi var næsten 100, og i spisesalen var der et møllejul i loftet med levende lys. Der var også en nisse med lys ved hver tallerken. Jeg kan godt sige dig, at for mig var det ikke jul i mange, mange år efter at jeg kom ud fra hjemmet... Da jeg havde fået mit eget, skulle vi altid derop, når vi var færdige med mad og gaver derhjemme..."

Præcis det samme fortæller Jan og Elly og Rasmus og Knud og Peter og Malene og Jørgen Ulrik og Kent og John og sikkert mange andre af dem, der har haft svært ved at holde jul efter, at de har forladt Chr. IX's Børnehjem.

Julen 1956

Og julen er nok en af de traditioner, der har overlevet flest forstandere og strukturændringer. John Wahlstrøm og Jan Bihrmann fortæller, at helt oppe i 80'erne lykkedes det at låne Magasins store julenisser og oversprøjte hele gården i Reykja-

viksgade med skum, så børnehjemsbørnene fik den hvide jul, alle andre blev snydt for. Jeg har talt med flere børn, der stadig husker den morgen.

Mere ro på!

Mathilde Jacobsen fyldte 70 år i 1960. Men hun beholdt brillerne på i godt 20 år endnu, først i november 1982 døde børnenes Mathilde. Flere af de nu voksne børn samledes og holdt et sidste afsluttende lejrball for Mathilde i Kongslejren. Det var en trist dag, det var jo sidste gang, de skulle være sammen med hende.

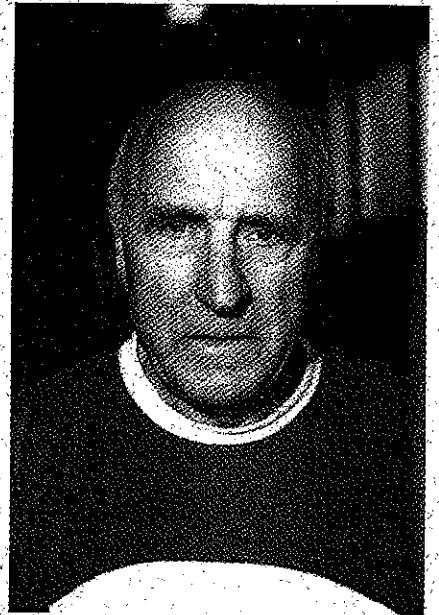
Men helt færdig med "børnene" var hun nu ikke:

"Hun havde mange år forinden sikret sig, at vi kunne komme tilbage til Mols, idet hun for sine sparepenge havde købt en ca. 4 tdr. land stor grund i Begtrup Vig, helt ned til vandet... På denne grund opførte "gamle børn" et sommerhus, hvor Mathilde betalte materialerne. Sommerhuset kom til at hedde OKKARA, som betyder velkommen på færøsk... Det blev skænket til en fond med det formål at huse hendes gamle børn med familier..."

Per Schøler Gottlieb

Den 1. august 1960 spiste Mathilde Jacobsen sit sidste stykke skærpekød (fra Færøerne) på Slottet og pakkede sine ting sammen. Kong Chr. IX's Børnehjem blev nu overtaget af Sigvald Kølback Kjær og hans

hustru Zenia. Det medførte en del store forandringer. Deltagerantallet på de tidligere så farverige sommerlejre blev mere end halveret, og hen ad vejen blev det uuddannede personale afløst af medarbejdere med en pædagogisk uddannelse.

Sigvald Kjær

"Mere ro på!" hører man i vore dage ofte håndboldtræner Ulrik Wilbeck råbe ude fra sidelinjen. Det er mit indtryk, at Sigvald Kølback Kjær dagligt råbte nogenlunde det samme. Jørgen Ulrik Pedersen var barn på hjemmet fra 1957 til 1964, så han oplevede begge forstandere:

"Nu nærmede tiden sig den 1. august 1960, hvor frk. Jacobsen skulle afgå som forstander for Chr. IX's Børnehjem,

og en ny forstander skulle begynde. Det blev hr. og fru Kjær, der havde deres to børn, Kim og Bruno med... Mine sidste fire år ... husker jeg mest for de store forandringer, som naturligvis kom til at ske. Jeg fik lov at komme hjem på juleferie, sommerferie og påskeferie - det havde jeg aldrig prøvet før... Det gamle "skabsrum" blev lavet om til værelse, som jeg dog måtte dele med en anden. Min konfirmation blev holdt i privaten sammen med Lonny, Kitty og Ina, og på anden-dagen havde hr. og fru Kjær inviteret os ud at spise på en restaurant i Silkeborg..."

Det skulle snart vise sig, at Sigvald Kjær var i stand til at fortsætte mange af de gode traditioner fra Mathildes tid. Han var rigtig god og vedholdende til at finde praktikpladser, uddannelsesplaner og værelser til de store børn på børnehjemmet. Han havde et stort netværk i byen, som han trak på, og store overtalelsesevner, som ofte førte til, at et af børnene kom ind hos en mindre håndværksmester. Mange af børnene fra hjemmet kom i gang med et godt arbejdsliv på den måde.

Sigvald og Zenia Kjær 1964

Byen rykker tættere på

Slottet havde oprindelig ligget ude på landet, men i løbet af et halvt århundrede havde byen langsomt ædt sig ind på nummer 14 i Finsensgade. Og samtidig begyndte børnene i større grad at sive ud i byen. Jørgen Ulrik Pedersen blev bydreng for en boghandler i Bruunsgade, andre løb ærinder i lokalmiljøet, de færreste var nu fast inventar i børne-

hjemmet, indtil de kom i lære eller forlod stedet.

Det blev sværere og sværere for Chr. IX's Børnehjem at være en ø for sig selv i udkanten af en storby. Samfundet omkring hjemmet var i voldsom udvikling, allerede et par år efter ægteparret Kjærs udnævnelse til forstanderpar, begyndte værdien af den danske industrieksport at overstige værdien af landbrugseks-

Demokraten

Torsdag den 3. oktober 1963 Nr. 272 — 81. Årsang

Det nye børnehjem i Århus kommer nu

Licitations-tilbudene var overraskende lave

Der har været arbejdet med planerne om opførelse af et nyt og moderne Christian IX's Børnehjem i Århus i flere år. Det nye hjem skal afløse børnehjemmet i Finsensgade, som for halvt hundrede år har været et forfaldt hjem for mange forældreløse børn, men som nu med sine fællesejersale samt forfaldte indretninger ikke mere svarer til tidens krav. Rådmand Christian Nielsen gjorde forarbejdet til det nye børnehjem, og rådmand R. Svane Hanson, der nu er formand for børnehjemmets bestyrelse, skal nu læse planerne igennem.

Antagelig vil det kun være få dage, før byggeindbydelsen til det nye hjem, der skal opføres i Bygholmsgade, forligger, og projektet, der er anslået af arkitekt Agne C. Nielsen, er klar til gennemførelse.

300.000 kr. sparet

kr., tømrer- og snedkerarbejde. Høntømrernes A/S 231.000 kr. 300.000 kr., vand og afløb: 200.000 kr., el-installation: 100.000 kr., 60.518 kr., snedkerarbejde: 200.000 kr. Svane Erik Laurson 41.000 kr. 300.000 kr., 200.000 kr. Valdemar Christensen 200.000 kr.

Fortsættelse side 2

090
Demokraten 1963

Kong Chr. IX's Børnehjem 100 år

porten. Vi var ikke længere et bondeland, og vi måtte sige langsomt farvel til den meget fastlåste bondekultur, hvor børn gjorde, som far og mor sagde - fordi de sagde det! Ungdomsoprøret ulmede op gennem 60'erne, og Chr. IX's Børnehjem kunne ikke bare se toget køre forbi.

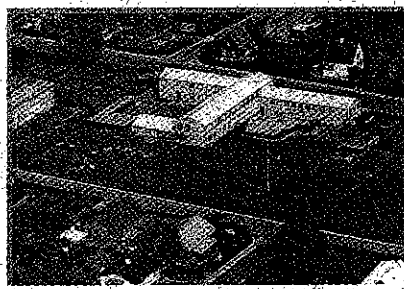
*Bænk i gården 1962
Hasse, Hr. Kjær, Per Gottlieb*

Allerede tidligt i 60'erne var man begyndt at diskutere, om ikke børnehjemmet var for stort, rent fysisk, og måske også for utidssvarende, det var jo oprindeligt bygget som et monument over en afdød konge. Man besluttede kort tid efter at bygge nyt og mindre. Det nye hjem kom til at ligge i Reykjaviksgade 11, nu kun med plads til 30 børn og unge. Man valgte den klassiske opdeling med små børn i den ene afdeling, drenge i den anden og piger i den tredje.

Men opdelingen holdt ikke længe. Snart blev afdelinger til mindre grupper, og samtidig kom der mere personale, hver gruppe fik nu ansat 2 pædagoger og en medhjælper. Og så dækkede man 24 timer i døgnet,

7 dage om ugen. Der var i den grad kommet mere ro på. Det hang også sammen med, at man sidst i 60'erne og først i 70'erne faktisk kun modtog få mindre børn (under ti år). Og da børnene stadig dengang var langtidsanbragte, kom der hurtigt en overvægt af teenagere på hjemmet i Reykjaviksgade.

Man forsøgte sig derfor med nok en opdeling, en ungdomsgruppe for unge i alderen 16-20 år. Forsøget kørte i mere end et år, men måtte nedlægges - på grund af personalemangel, skrev Sigvald Kjær i en redegørelse. Den senere forstander John Paaske havde en noget anden opfattelse. Begge var dog nok enige om, at ideen var god - tiden var bare ikke inde.

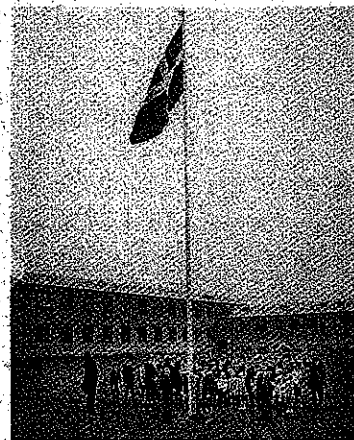

Det nye Kong Chr. IX Børnehjem 1967

Ny i personalegruppen dengang var i øvrigt Zenia Kjær. Omkring 1970 havde man besluttet at lave en ny struktur, der også omfattede de såkaldte forstanderhustrustillinger. Zenia Kjær havde derfor valgt at gennemgå en socialpædagogisk

uddannelse - for derefter at blive direkte tilknyttet en af grupperne på hjemmet.

Den endelige indvielse af vort nye hjem fandt sted den 15. og 16. oktober 1965. Også mange yngre og ældre, der for mange år siden var flygt fra børnehjemmet i Finsensgade, mødte op og var med til at gøre indvielsen af det nye Kong Chr. IX Børnehjem lystidlig og festlig.

Indvielsen 15. oktober 1965.

Det var således hendes mand, der, som eneforstander, tog beslutningen i 1973 om at nedlægge de lange sømmerlejre på Mols. I stedet indførte man, udover nogle uger i Kongsleiren, 14 dages gruppeture, så børnene - og måske især de unge - kunne opleve noget andet. Man tog på kanoture i Sverige, på charterrejser til Mallorca og på teltture til både Frankrig og Italien. Så var der pludselig frit valg mellem de bare tæer i Begtrup Vig og espadrillos på Rivieraen, og den beslutning var de unge ikke længe om at tage. Rejserne blev meget populære, også i personalegruppen.